

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЯК ДЖЕРЕЛО КОНФЛІКТІВ У СУБСАХАРСЬКІЙ АФРИЦІ

У статті розкриваються питання взаємозв'язку природних ресурсів та конфліктів у Субсахарській Африці, а саме яким чином такі природні ресурси як земля, вода, нафта, алмази породжують конфліктні ситуації.

Ключові слова: природні ресурси, конфлікт, Субсахарська Африка.

Княздвирская Е.А. Природные ресурсы как источник конфликтов в Субсахарской Африке.

В статье рассматриваются вопросы взаимосвязи природных ресурсов и конфликтов в Субсахарской Африке, а именно каким образом такие природные ресурсы как земля, вода, нефть, алмазы порождают конфликтные ситуации.

Ключевые слова: природные ресурсы, конфликт, Субсахарская Африка.

Knyazdvi's'ka K. Natural resources as a source of conflict in Sub-Saharan Africa.

This article is devoted to the questions of interconnection between natural resources and conflicts in Sub-Saharan Africa: how conflict situations can be caused by such natural resources as land, water, oil and diamonds.

Keywords: natural resources, conflict, Sub-Saharan Africa.

Дослідження взаємозв'язку природних ресурсів та конфліктів становило інтерес для науковців протягом багатьох століть. Відомо, що майже всі війни глобального масштабу точилися за володіння територіями з великими запасами природних ресурсів. Така ситуація зумовила виникнення цілої низки колоніальних імперій, які, навіть, після свого краху зберігають вплив на колишні колонії і, відповідно, доступ до їх природних багатств. Подібна взаємозалежність вважалася класичною для колоніального періоду. Проте й нині питання ролі природних ресурсів у світових процесах не втратило своєї актуальності, адже, саме вони є складовою забезпечення миру та безпеки на національному, регіональному та міжнародному рівнях.

У сучасних наукових студіях питанням взаємозв'язку природних ресурсів та конфліктів приділялася увага таких вчених як М. Росс, Ф. ле Білон, Т. Джілфейсон, котрі вважають, що природні ресурси призводять не лише до конфліктів, але й досить часто виступають своєрідним «прокляттям» для ресурсозалежних держав, зокрема, африканських. Наявність корисних копалин, а, точніше, відсутність вміння їх ефективного управління та використання, не тільки не веде до економічного зростання, а, навпаки, створює ефект «голландської хвороби». Подібний взаємозв'язок простежується й на Африканському континенті, що було детально досліджено американським вченим А.Алао. Серед доробку вітчизняних та російських науковців слід особливо відзначити праці В.К. Тури, Т.Л. Дейч, О.М. Васильєва.

Н.І. Висоцької, Ю.В. Потьомкіна та інших.

Основною метою даної статті є виокремлення основних груп природних ресурсів, які зумовлюють виникнення конфліктів в Субсахарській Африці та визначення їх впливу на ескалацію цих конфліктів.

Нині, світова спільнота стурбована процесами, пов'язаними з навколишнім середовищем і, зокрема, природними ресурсами. Тому не дивно, що виникає питання про перегляд світового ставлення до політики природних ресурсів. Американський дослідник Рочестерського Університету А. Алао виокремлює три основні питання, що спричиняють занепокоєння людства природними багатствами. Перше питання стосується майбутнього світової екологічної системи - залежності цього майбутнього від змін в навколишньому середовищі, які виявляють себе у виснаженні озонового шару, парниковому ефекті й знищенні тропічних лісів.

Друге питання, що помітно актуалізувалося впродовж останніх десятиліть ХХ ст. - першої декади ХХІ ст., полягає в зростанні глобальної стурбованості виснаженням життєво важливих природних ресурсів. Така ситуація породжує занепокоєність серед розвинутих держав, оскільки, внутрішня неспроможність забезпечити зростаючий попит на життєво важливі ресурси може призвести до збільшення зовнішньої залежності й посилення зовнішніх впливів.

І нарешті, третє питання - це знову ж таки природні ресурси як джерело конфліктів [2, р. 3]. В сучасних умовах зростання масштабів виробництва, поява на світовій арені нових економічних гігантів, таких як Китай, Індія, що активно нарощують свій економічний потенціал, і, відповідно, потребують для цього все більше природних ресурсів в обмін на інвестиції, позики та інші матеріальні блага, питання володіння природними багатствами стає стратегічним для багатьох держав і континентів, особливо для країн, що розвиваються. Водночас, саме наявність цих ресурсів, прагнення володіти ними та розпоряджатися досить часто призводить до появи конфліктів як внутрішнього, так і міжнародного характеру.

Конфлікти за ресурси існували, існують і, на жаль, будуть існувати ще тривалий час. За даними Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП, 2009 р.), від 1990 р., щонайменше 18 конфліктів точилися за доступ та контроль над природними ресурсами. Впродовж останніх 60 років 40% усіх внутрішньодержавних конфліктів, тією чи іншою мірою, були зумовлені боротьбою за природні ресурси [3]. Яскравим тому підтвердженням слугує Африканський континент.

В Африці знаходиться 2/3 країн світу, що характеризуються як нестабільні, з найбільшою кількістю конфліктів у Центральній та Східній його частині. Такі країни, як Демократична Республіка Конго (ДРК), Судан (Південний), Сомалі й сусідні держави потерпають від хронічної нестабільності. Більше того, кількість збройних конфліктів у світі скоротилася вдвічі, в той час як в Африці вона залишилася приблизно такою ж, а самі ці конфлікти стали більш кровопролитними та затяжними. У 1970-х і 1980-х роках половина всіх внутрішньодержавних конфліктів в Африці могла вважатися громадянськими війнами, оскільки, кількість їх жертв перевищувала 1000 чоловік на рік. В 1990-х роках вже дві третини внутрішньодержавних конфліктів на африканському континенті були громадянськими.

Війни в Ліберії, Анголі й Демократичній Республіці Конго були спричинені боротьбою за такі цінні ресурси, як деревина, алмази, золото, мінерали і нафта (табл. 1). Інші конфлікти, зокрема в Дарфурі, супроводжувалися сутичками за контроль над дефіцитними ресурсами (родюча земля і вода).

Таблиця 1

Громадянські конфлікти в Африці, пов'язані з природними ресурсами 1990-2002 рр.*

Країна	Тривалість	Ресурси
' Ангола	1975-2002	нафта, алмази
; Ангола (Кабінда)	1975-	нафта
Демократична республіка Конго	1996-1997,1998-	мідь, кобальт, золото, алмази
Республіка Конго	1997	нафта
Ліберія	1989-1996	деревина, алмази, залізо, пальмова олія, какао, кава, марихуана, гума, золото
Сьєрра-Леоне	1991-2000	алмази
Судан	1983-	нафта

^Розроблено автором на основі даних Michael Ross, The Natural Resource Curse: How Wealth Can Make You Poor. // Natural Resources and Violent Conflict: options and actions. - Ed. by Ian Bannon, Paul Collier. - Washington D. C.: The World Bank, 2003. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/05/24/000012809_20040524154222/Rendel/PDF/282450Natural0resources0violent0conflict.pdf

На думку колишнього Генерального секретаря ООН Кофі Аннана, саме «природні ресурси відіграють активну - а часом і головну - роль у внутрішніх або регіональних конфліктах в Африці. Впродовж останніх 15 років боротьба за доступ до цінної сировини спричинила війни в Сьєрра-Леоне, Ліберії, Демократичній Республіці Конго, Судані, Південному Судані й багатьох інших місцях. Нафта, також, відграла важливу роль у безперервному насильстві в дельті Нігера» [11].

Однак, не можна стовідсотково стверджувати, що природні ресурси, а, точніше, боротьба за них, постає єдиною причиною виникнення конфліктів на цьому континенті. Вони зумовлюються й цілою низкою інших факторів: бідністю, етнічними чи релігійними непорозуміннями, корупцією, недемократичними урядами. Проте, навіть, після того, як ці фактори взяті до уваги, дослідження незмінно показують, що природні ресурси підвищують небезпеку виникнення громадянських війн.

Яким же чином природні багатства Африки створюють загрозу регіональній та міжнародній безпеці?

Загалом, виокремлюється три основні форми взаємозв'язку природних ресурсів і конфліктів в Африці: (1) випадки, в яких природні ресурси є прямою або віддаленою причиною конфлікту; (2) ситуації, в яких природні ресурси розпалюють та/або підтримують конфлікти, і (3) випадки, в яких ресурси використовуються в процесі врегулювання конфліктів.

У якості причини конфліктів (1), природні ресурси легко ідентифікувати в багатьох общинних конфліктах, особливо, за право володіння і контролю над землею. На більш широкому національному рівні, подібні ситуації рідко коли можна чітко визначити, оскільки зазвичай вони приховуються під маскою етнічних чи релігійних суперечностей.

Роль природних ресурсів як фактору розпалювання конфліктів (2) стала одним з найбільш суперечливих питань постбіполярного періоду в Африці, особливо з огляду на збільшення числа збройних груп, які використовують природні ресурси для самовизначення або реалізації інших відцентрових прагнень. Водночас з такою практикою, показовим є зростання кількості таких випадків до 13. В Анголі та Ліберії, у ДРК і Сьєрра-Леоне сепаратистські групи використовували природні ресурси як фактор боротьби з чинними урядами.

У якості фактора постконфліктного врегулювання (3), природні ресурси можуть розглядатися подвійним чином. З одного боку, як складова мирних угод, своєрідна

«розмінна монета», особливо, для тих конфліктів, в яких корінні причини пов'язані з володінням та управлінням природними багатствами. Прикладом цього стало підписання в липні 1999 р., в Ломі Угоди про перемир'я у громадянській війні в Сьєрра-Леоне, коли управління алмазними ресурсами країни було віддане під контроль лідеру повстанського Об'єднаного революційного фронту (ОРФ) Фоді Санке. З іншого боку, повстанські та сепаратистські групи, навпаки, намагаються усунути від контролю над ресурсами з метою запобігання війнам. Найбільш помітним прикладом тут можуть бути міжнародні санкції ООН (ембарго на торгівлю алмазами з утримуваних повстанцями територій Анголи і Сьєрра-Леоне за участь колишнього президента Ліберії Чарльза Тейлора у громадянському конфлікті (2000-2003 рр.), а також з Кот-д'Івуаром (2005-2014 рр.)).

Також, до основних причин, що зумовлюють взаємозалежність природних ресурсів і конфліктів, можна віднести суто економічні.

Насамперед, це стосується зв'язку природних ресурсів з економічним розвитком країни. Згідно з дослідженнями Т. Джілфейсона, країни багаті на природні ресурси не відзначаються високими економічними показниками. З 65 ресурсозалежних країн, що розвиваються, тільки чотири мали довгострокові інвестиції в 25% ВВП, а середній темп зростання ВВП склав понад 4%. Це були Ботсвана, Індонезія, Малайзія і Таїланд [4]. Причому, така ресурсозалежність може призводити як до різких підйомів, так і до різких спадів економічного зростання, зумовлених рівнем світових цін на ресурси. Країни ж з низькими показниками приросту ВВП і високими показниками бідності є потенційно небезпечними під кутом зору можливості виникнення конфліктів. Наприклад, протягом трьох років, що передували війні в Демократичній Республіці Конго, приріст ВВП в середньому складав 5,6%, а протягом трьох років до громадянської війни в Республіці Конго - 1,9%; напередодні громадянської війни в Ліберії - 1,3% [9].

Держави, які володіють великими запасами сировини, зазвичай, наражаються на проблему ефективного управління й використання доходів,

отриманих від продажу цієї сировини. Політична верхівка, яка власне і продає дорогоцінні ресурси, отримує дохід не тільки безпосередньо від їх реалізації, але й у вигляді хабарів за «правильний» розподіл родовищ серед іноземних ТНК. Нині на Африканському континенті діють не тільки компанії колишніх метрополій, але й нових азійських гігантів, насамперед, нафтовидобувні («Шелл», «Мобіл», «Брітіш Петролеум», «Тоталь», «Шеврон», «Ельф Акітен», «Аджіп» і т. ін.), алмазовидобувні («Де Бірс», «Алмази Росії. Саха», «Аргайл») і ті, що працюють у сфері видобутку кольорових і дорогоцінних металів («Англо-Американ корп.», «Імпала», «Лонро», «Ріо-Тінто-Цинк» та ін.). Такий підхід породжує корупційні схеми, які не дозволяють повною мірою спрямовувати доходи від ресурсів на забезпечення нагальних потреб місцевого населення у побудові інфраструктури, соціальних об'єктів. В африканських країнах-експортерах понад 1 млрд. дол., зник з рахунків урядів у 2001 р., через корупцію [8]. Підписані нафтові контракти зникли, а державні нафтові компанії були звинувачені у відмиванні коштів через офшори.

Тому на цьому фоні створюється сприятливе підґрунтя для дії сепаратистських і повстанських груп, які користуються лозунгами про зміну влади та вигнання іноземних загарбників з «нашої» території (наприклад, Біафра, Катанга, Кабінда).

З іншого боку, доходи від ресурсів стимулюють розвиток сепаратистських рухів, шляхом їх фінансування. Тривалий час, особливо в період біполярності, повстанці отримували гроші та зброю від одного з прихильних до них полюсів, або дружніх держав. Нині підходи дещо змінилися, з метою отримання коштів повстанці досить часто «приватизують» ринок природних ресурсів та відчують себе незалежними і самодостатніми. Здійснюють вони це двома шляхами: перший - рекет, шантаж компаній або викрадення людей, які є експортерами, другий - продаж прав на видобуток мінеральних ресурсів з майбутніх контрольованих ними територій. Такими методами користувалися УНІТА в Анголі та ОРФ в Сьєрра-Леоне, банди в дельті Нігера, а також, повстанці Лоран Кабіла в Заїрі й Дені Сассу-Нгессо в Конго Браззавіль.

Багато вчених порушують питання, яким чином ресурси призводять до тривалого та затяжного конфлікту. Так, на думку американського дослідника М. Росса, найбільш схильними до виникнення внутрішніх конфліктів є країни з великими запасами нафти й країни, які володіють дорогоцінним камінням та наркотиками різних видів (опіум, кока, канабіс), останні постають не стільки фактором ініціювання конфлікту, скільки його подовження [8]. Як видно з табл. 1, саме нафта і алмази виступають основним джерелом конфліктів на Африканському континенті.

На думку британського вченого Ф. ле Білона, різні типи ресурсів, а точніше, місце їх розташування, сприяють розвитку різних типів громадянських воєн. Ресурси, що групуються навколо населеного пункту є більш доступними, ніж ресурси, які розкидані на великій території, водночас як ресурси віддалені від столиці більш уразливі для нападу повстанців. Тому **джерело ресурсів близьке ДО СТОЛИЦІ проковуватиме, ЯК правило, конфлікт щодо державного контролю над ним; точкові джерела ресурсів, віддалені від столиці, мають тенденцію генерувати сепаратистські рухи; дифузні ресурси близькі до столиці можуть заохочувати повстання і заворушення, а дифузні ресурси далекі від столиці, зазвичай, пов'язані з насильницькою практикою військової диктатури [6].**

Наявність великої кількості природних ресурсів в Африці призводить до боротьби

за них на різних рівнях, в залежності від виду ресурсу.

Земельні ресурси. Земля, безсумнівно, найважливіший природний ресурс в Африці. Її значення виходить далеко за економічні рамки - на обшири соціального, духовного, політичного. Кожне суспільство в Африці бачить землю як скарб, що перебуває у довірчому управлінні для майбутніх поколінь і святість цієї довіри лежить в основі більшої частини земельних конфліктів на континенті.

Суперечки навколо цього ресурсу часто проявляються через конфлікти з приводу права власності, управління та контролю над землею. Всі земельні конфлікти є зіткненнями різних «гравців» за різні форми «просторів» - зіткненнями етнічних чи расових спільнот, місцевих громад, держав, націй, професійних груп (таких як скотарі й землероби), в яких «простір» є географічними межами, де «гравцям» доводиться конкурувати й співіснувати.

Земельні конфлікти, на думку А. Алао, зумовлюються такими причинами: нестача земельних ресурсів; суперечливі закони, що регулюють землеволодіння; прикордонні суперечки й територіальні претензії; труднощі, котрі виникають через расовий дисбаланс у власності на землю; зіткнення духовних ідеалів з політичними та економічними реаліями; конфлікти, пов'язані із землею та трудовими відносинами [2, р. 64-65].

Розглянемо лише деякі з них. Брак земельних ресурсів виникає через перенаселення територій та нестачу обробних земель, що частково зумовлюється змінами в кліматі, зокрема, опустелюванням. Яскравим прикладом цього можна назвати конфлікт в Руанді, який супроводжувався геноцидом проти місцевого населення. Руанда - країна з найвищою щільністю населення в Африці, яка має щорічні темпи приросту населення в середньому

3, 3% (350 чоловік на 1 км² у 2003 р.). Щільність населення в сільській місцевості становить до 843 осіб на 1 км². Крім того, 95% від загального населення країни мешкає на 43% загальної оброблюваної землі. Тут спостерігається досить негативна динаміка: в 1949 р., середня сім'я володіла 3 га землі, в 1960-х рр., цей показник скоротився до 2 га, на початку 1980-х рр. -

1, 2 га, 1990-х рр. - 0,7 га, на початку 2000-х рр. - менше 0,5 га. Проте, проблема полягає в нерівномірному розподілі землі: станом на 1984 р., 43% бідних сімей володіли лише 15% оброблюваних земель, водночас 16% багатих сімей володіли 43% орних земель. В 2004 р., 70% населення Руанди володіло землею менше 1 га [2, р. 70]. Такий стан речей лише підігриває соціальне напруження і призводить до спалаху конфліктів.

Африканські держави також характеризуються суперечливим земельним законодавством, яке в основному захищає інтереси еліт і породжує корупцію, шляхом одностороннього тлумачення законів на користь цих еліт.

Територіальні претензії передусім зумовлені штучними кордонами між державами, які залишилися їм у спадок від колишніх імперій. Такі конфлікти велися на місцевому та національному рівнях, але в останні роки, найбільш руйнівні наслідки відчуваються здебільшого на місцевому рівні, де відсутність чіткого розмежування призвело до виникнення суперечок між сім'ями, кланами, селами і етнічними групами. У східній Нігерії дві громади - умулері й агулері - були в стані війни протягом 1995-2000 рр., за контроль над ділянкою землі уздовж їх спільного кордону. Це призвело до загибелі кількох сотень людей. Приклади таких конфліктів були також зареєстровані в

Кенії, де кікуйю, масаї, календжін, кіссі, і ло, беруть участь у переплетених конфліктах: кікуйю з масаї, кікуйю з календжін, кіссі з ло. Сусідня Танзанія має низку міжетнічних конфліктів між хая і сукума за власність на землю. Найбільш ураженим цими конфліктами виявився північний регіон Кагера.

Водні ресурси. Доступ до чистої води є серйозною проблемою в багатьох африканських країнах. 1/3 населення проживає в регіонах, схильних до посухи і 1/4, або близько 200 млн. чол., в даний час відчувають дефіцит води. На засуху припадає 31% усіх стихійних лих в Африці в період 1975-2002 рр., тоді як на повені - 26% [9].

За період 2010-2013 рр., центр досліджень під керівництвом П. Гліка, президента Тихоокеанського інституту в Окланді, зареєстрував 41 війну, що відбувалися за володіння водними ресурсами, причому, 11 з них - в Африці [12]. Ці зіткнення були обумовлені релігійними, політичними та економічними причинами, але в підсумку вилилися в боротьбу за володіння водними ресурсами.

Війни за воду, як стратегічний ресурс, поступово стають політичною реальністю. Використання води як джерела конфліктної ситуації можна класифікувати наступним чином: конфлікти за управління водними ресурсами (державні й недержавні актори); як військовий засіб (державні суб'єкти); як політичний інструмент (державні та недержавні суб'єкти); як інструмент терористичних угруповань (недержавні суб'єкти).

Конфліктом за управління водними ресурсами можна назвати ситуацію, що склалася навколо річки Ніл. Причиною цьому є договір часів колоніальної епохи, згідно з яким, дві третини води з річки Ніл контролюється Єгиптом. Територія, цієї країни з населенням у 85 млн. чол., на 96% є пустелею. Тому майже все населення Єгипту зосереджене на площі всього в 40 тис. км², прилеглих до гирла Нілу. Єгипет, у зв'язку з цим, займає вкрай жорстку позицію, яка полягає в тому, що будь-яка спроба зміни квоти використання вод Нілу, будь-яка дія в цій сфері, неузгоджена із спільнотою країн басейну Нілу, може розглядатися як недружній, а то й ворожий акт. Тим часом, саме на зміні правил користування водою Нілу наполягають країни, розташовані вище за його течією. У першу чергу - це Ефіопія. На початку червня 2013 р., її парламент ратифікував нову рамкову угоду про використання басейну Нілу. Цей документ обмежує вплив Єгипту та Судану, який, також, має значні квоти. Крім Ефіопії, угода була підписана Кенією, Угандою, Бурунді, Танзанією і Руандою. На думку цих країн, нинішні правила користування водою Нілу нелегітимні, оскільки, встановлювалися без їх участі.

При цьому Ефіопія будує у верхів'ях Нілу велику ГЕС, яка зможе забезпечити енергією і сусідні держави. У Єгипті ж побоюються, що після зведення греблі він позбудеться чверті своїх водних ресурсів. Щоб не допустити цього, Каїр може вжити крайніх заходів, аж до військових.

Нафтові і алмазні ресурси. Величезний Африканський континент, надра якого ще не повністю досліджені, приховує у собі багато корисних копалин. Африка володіє 60% родовищ платини, понад 40% родовищ золота і майже 90% алмазів у світі [5, р. 21]. Станом на 2010 р., африканські запаси нафти і природного газу становлять приблизно 200-210 млрд. барелів, якими володіють вісім найбільших виробників нафти - Нігерія, Алжир, Ангола, Єгипет, Лівія, Судан, Республіка Конго і Екваторіальна Гвінея [1, р. 2]. За даними Геологічної служби США, в прибережних районах Східної Африки в 2012 р., було відкрито нові великі родовища природного газу, об'єм яких становить 441,1 трлн. кубічних футів, що на 50% більше, ніж у Саудівській Аравії.

Саме ці ресурси виступають чи не найголовнішим чинником конфліктних ситуацій на Африканському континенті. Причому, ці конфлікти характеризуються наявністю зовнішнього впливу з боку великих ТНК, які активно борються за доступ до ресурсів і ладні на будь-які кроки (хабарі, тиск на політичну еліту, співпраця з сепаратистами та повстанцями) аби отримати таку жадану сировину.

Яскравим прикладом може слугувати ситуація в Демократичній Республіці Конго (ДРК), яка володіє великими запасами алмазів і золота. Мінеральні ресурси відіграють важливу роль у розпалюванні затяжного збройного конфлікту в східній частині цієї країни. Шляхом контролю неформальної торгівлі дорогоцінними металами і камінням, лідер повстанців Лоран Кабіла зміг створити опозиційну армію і повалити режим Мобуту Сесе Секо в 1997 р. Пізніше, новостворені збройні групи виступали проти уряду Лорана (1997-2001 рр.), а потім Жозефа Кабіли (2001 р.-теперішній час), використовуючи таку ж стратегію, аби отримати контроль над територією багатую мінералами.

Крім недержавних збройних угруповань, регулярні збройні сили Демократичної Республіки Конго (ЗСДРК), також, беруть участь в експлуатації мінерально-сировинних мереж з метою збагачення, або, в деяких випадках, компенсування низької і невиплаченої заробітної плати. Вони залучені в різні форми експлуатації - від грабежів до інвестицій в підприємства з видобутку ресурсів.

З метою забезпечення контролю над прибутковими районами досить часто виникають жорстокі сутички між самими підрозділами ЗСДРК. Деякі колишні повстанці, навіть ті, хто вже вступив до лав ЗСДРК, дезертирують і

приєднуються до недержавних сил, оскільки незадоволені низьким рівнем заробітних плат. Боротьба за доступ до ресурсів відбувається як між невійськовими акторами, так і місцевими органами державної влади й, навіть, між гірничодобувними підприємствами, кооперативами і шахтарями, що часто набуває насильницького характеру.

Іншим прикладом боротьби за ресурси є конфлікт між Північним і Південним Суданом, який фактично тягнеться з 1955 р. Основними причинами цього конфлікту слід вважати релігійно-етнічні непорозуміння, кордони і нафту. Навіть, після відокремлення Південного Судану та отримання незалежності, конфлікт все ще має місце й стосується він нафти. Основні родовища нафти знаходяться на півдні, але нафтопровід і експортний порт - на півночі. З огляду на історично сформовану відразу, ворогуючі сторони домовитися про взаємовигідний варіант не змогли. Північ встановила за транзит високу ціну, Південь відмовився її платити. Хартум почав красти нафту з трубопроводу, Джуба перестала цей трубопровід наповнювати. Хоча Судан в 2011 р., офіційно розділювався на дві частини, лінію кордону між двома країнами окреслили дуже приблизно, при цьому багаті нафтові родовища знаходяться саме в прикордонній смузі. Домовитися про єдину точку зору на лінію розмежування сторони не хочуть, що і призвело до ескалації конфлікту. 10 квітня 2012 р., війська Південного Судану захопили прикордонне місто Хегліг і одноіменне нафтове родовище.

Отже, взаємозв'язок природних ресурсів з конфліктами в Африці є очевидним. Який би не був ресурс, виникають передумови до його використання в своїх власних інтересах, які не завжди відповідають національним та суспільним, що і породжує такі явища як корупція, бідність, соціальне напруження, які в свою чергу ведуть до назрівання конфліктної ситуації. Тому, аби природні ресурси ставали благом, а не прокляттям, необхідно створювати ефективну систему управління, що базуватиметься на суспільних потребах.

Використані джерела та література:

1. Africa oil and gas: a continent on the move. Report of Ernst & Young, 2011. [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Africa_oil_and_gas_a_continent_on_the_move_pdf/\\$FILE/Africa_oil_and_gas_continent_on_the_move.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Africa_oil_and_gas_a_continent_on_the_move_pdf/$FILE/Africa_oil_and_gas_continent_on_the_move.pdf)
2. Alao A. Natural resources and conflict in Africa: the tragedy of endowment / A. Alao. - University of Rochester Press, 2007. - 378 p.
3. From Conflict to Peacebuilding. The Role of Natural Resources and the Environment / UNEP report, 2009. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.unep.org/pdf/pcdmb_policy_01.pdf
4. Gylfason T. Natural Resources, Education, and Economic Development / T. Gylfason // European Economic Review. - 2001. - № 45. - P. 847-859.
5. Lawson-Remer T., Greenstein J. Beating the resource curse in Africa: a global effort / T. Lawson-Remer, J. Greenstein // Africa in Fact. - Issue 3. - August, 2012. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.gga.org/publications/africa-in-fact-august-2012/view>
6. Le Billon P. The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflicts / P. Le Billon // Political Geography. - 2001. - № 20. - P. 561-584.

7. Ross M. The Natural Resource Curse: How Wealth Can Make You Poor? / M. Ross // Natural Resources and Violent Conflict: options and actions / Ed. by Ian Bannon, Paul Collier. - Washington D.C.: The World Bank, 2003. [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/05/24/000012009_20040524154222/Rendered/PDF/282450Natural0resources0violent0conflict.pdf
8. Ross M. What Do We Know About Natural Resources and Civil War? / M. Ross // Journal of Peace Research. - 2004. - №41 (3). - P. 337-356.
9. Wario R. A., Daudi F. Links between climate change, conflict and governance in Africa / R.A. Wario, F. Daudi // Paper of Institute for Security Studies. - №234. - May, 2012. [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.issafrica.org/uploads/Paper_234.pdf
10. World Development Indicators 2001. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.KD.ZG?page=2>
11. В центре внимания Совета Безопасности - предотвращение конфликтов и природные ресурсы. С выступления бывшего Генерального секретаря ООН Кофи Аннана на заседании Совета Безопасности от 19.06.2013. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.un.org/russian/news/story.asp?newsnifc=19753#UcrlOed95sY>
12. Новые войны за контроль над водными ресурсами. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/world/20130325/207258613.html>

УДК 327 (5)

Лоссовский И.Е.

«КОРЕЙСКАЯ ПРОБЛЕМА» КАК ГЛАВНАЯ УГРОЗА РЕГИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ВОСТОЧНОЙ АЗИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕЕ РАЗРЕШЕНИЯ

На основе широкого массива научных публикаций проводится анализ ситуации вокруг «Корейской проблемы». Рассмотрены вопросы, связанные с проблемой «разделенной нации» и существования двух корейских государств, имеющиеся в экспертной среде алгоритмы ее решения. Анализируется история и современное состояние «Ядерной проблемы Северной Кореи», перспективы ее урегулирования.

Ключевые слова: «Корейская проблема», «Ядерная проблема Северной Кореи», «Шестисторонние переговоры», Корейский полуостров, Северо-Восточная Азия.

Lossovsky I.S. «Korean problem» як головна загроза регіональній безпеці в Східній Азії та перспективи її вирішення.

На основі широкого масиву наукових публікацій проводиться аналіз ситуації навколо «Корейської проблеми». Розглянуті питання, пов'язані з проблемою «розділеної нації» та існування двох корейських держав, наявні в експертному середовищі алгоритми її вирішення. Аналізується історія та сучасний стан «Ядерної проблеми Північної Кореї», перспективи її розв'язання.

Ключові слова: «Корейська проблема», «Ядерна проблема Північної Кореї», «Шестисторонні переговори», Корейський півострів, Північно-Східна Азія.

Lossovsky I. «Korean problem» as a main threat to regional security in Eastern Asia and prospects of its resolution.

Analysis of the situation around «Korean problem» is done on the basis of wide range of international research publications. Issues of «divided nation» and existence of two Korean states, algorithms of their resolution available among expert community are considered. History and current state of the «North Korean nuclear problem» and prospects of its solving are analyzed.

Keywords: «Korean problem», «North Korean nuclear problem», «Six-party talks», Korean peninsula, North-East Asia.

В украинской научной историографической и политологической литературе